

Myrry Ýekegulagyň başdan geçirenleri: Myrrynyň şähere gidişi

Category: Çagalar edebiýaty, Kitapcy

написано kitapcy | 22 января, 2025

Myrry Ýekegulagyň başdan geçirenleri: Myrrynyň şähere gidişi
MYRRY ÝEKEGULAGYŇ BAŞDAN GEÇIRENLERİ

• *Bu bapda Myrrynyň şähere gidişi beýan edilýär*
Myrry Güllüdepe söweşinde ganym duşmanlaryny ýeñenden soñ tokaý hem sähra jandarlaryny oňa garaýsy bütinley ýütgedi. Öñ Myrra göwni ýetmeýänler indi oňa duşanlarynda hormat goýup, içgin salamlaşýarlar. Myrrynyň geçirip barýanyny görenler oňa söýünç bilen syn edýärler. «Halha, şol Köralakany ýeñip, şu çaka çenli biziizar eden syçanlary, alakalary gorkuzan gaýduwsyz gahryman» diýsip, Myrryny bir-birine görkezýärdiler. Dogrudanam, golaý-goltumda gemrijileriň biri hem galman, öýlerini terk edip gaçyp gidipdiler. Myrry olaryň aýak yzlaryna hem zat boldy. Hinleriň hoñkaryşyp duran agyzlary kereplän gitdi. Käte Myrrynyň syçanlary göresi hem gelmän duranokdy. Ýaprak ýaly goçak gulaklaryny keýerdip, guýrujaklaryny jaýtardyp gaçyp barýan syçanlary kowalamak Myrry üçin gyzykly güýmenjedi. Indi çola meýdanlarda aw gözläp ýörkä onuň ýüregi gysýardy.

Ol özüne amatly aw duşmaýanyna bir tarapdan gynanýardy. Ikinji

tarapdan bolsa, ol muňa buýsanýardy. «Syçanlaryň, alakalaryň menden gorkýanlygy-ha uly ile äşgär boldy. Elime düşüp, aldaw bilen sypan Jokjoky hem gözüme görnüp bilenok. Diýmek, men gorkarça-da bar. Aýratynam murtum haýbatly, gorkunç görünýän bolsa gerek!» diýip, murtlaryny taýly gezek sypaýardy.

Bir gün ol aw gözläp, ýata suwly ýabyň gyrasy bilen barýarka güzerde ýatan goçak balygyň üstünden bardy. Myrry ony ysgap gördü. Balyk heniz porsamandyr. Iýmek boljak! Myrry özünden ululardan: «Balygy gaýnadyp, çorba bişirinseňem bolýar. Gazanda ýaga atyp gowursaň hem tagamly bolýar» diýen sözledi eşidipdi. Myrry öz-özüne akyl berdi:

– Aýdan-diýen kändir, Myrry han! Sen öz islegiň bilen bol. Nätjek balygy ýük edip, öye äkidip ýörüp?! Mikroplary öler ýaly bir salym güne gyzdyr-da, garnyna gapgar!

Myrry balygy akja tümmegiň depesine çykaryp goýdy. Özi bolsa gapdalynda gyşardy-da, dynç aldy. Birdenem uka gitdi. Bir salymdan onuň gulagyna ýakynjakdan bir şatyrdy eşidilen ýaly boldy. Ol gözlerini ýalpa açdy. Başyny galdyrды. Görse, ýaňky güne çoýup goýan balygyny Çáýçaňnalak eýemsiräp, çokup otyr. Eýýäm iki gözünü çokupdyr. Indi bolsa balygyň beýnisini çomak üçin egri çüñküni bat bilen balygyň kellesine urýardy. Myrrynyň gahary geldi. İçini gepletdi: «Bu nähili adalatsyzlyk? Biriniň awyny başga bir haramzada eýeleýär. Duruber bakaly. Men bu kel haramzada Myrrynyň kimdigini tanadaryn!» Ol murtlaryny iki ýanlaýyn sypady-da, bat alyp, Çáýçaňnalagyň üstüne bökdí. Guş balygy çüñküne gysyp, göge galdy. Myrry guşuň aýaklaryndan ýapyşjak bolup, näçe dyrjaşa-da bolmady. Gaýtam, onuň ýapyşan ýelekleri sogruldy-da, al-asmandan kelemenläp gaýtdy. Şol gelşine üýşmek samanyň üstüne patlap gaçdy.

Şonda-da uçup barýan Çáýçaňnalagy gözden salman, onuň yzyndan ylgady. Çáýçaňnalak beýik-beýik baýyrlardan aşdy. Myrry hem ondan galman, kowup gelýärdi. Onuň pikiriçe ýyrtyjy guş balygy iýmek üçin bir ýerde gonmalydy. Ana şonda duýdansyz baryp, Çáýçaňnalak bilen söweş gurmalydy. Yöne Çáýçaňnalak bäri-bärde gonmady. Ol Myrrynyň yzyndan kowýandygyny görýän bolarly. Ol geçmesi kyn, kert baýyrlaryň üsti bilen ganat ýaýyp uçýardy.

Ahyry ol Aladaga baryp ýetdi. Dagyň ýüzi bilen dik ýokaryk göterildi. Myrry dagyň kemerine dyrmaşyp çykdy. Şol ýerde-de Çaýçaňnalagy gözden ýitirdi.

Myrry gaty ýadapdy. Ol dagyň kemerinde oturyp, töwerege ser salyp, dynç aldy. Ol öz ýasaýan tokaýyna syn etdi. Aralary čuň jaranlar bilen bölünýän beýik baýyrlar bilen utgaşyp oturan tokaý ýokardan seretseň, has-da owadan görünýän eken. Üsti ýasy hem takyr Güllüdepe tokaý bilen sähhranyň sepgidinde akjaryp görünýärdi. Güllüdepeden aňyrda bolsa Garagum çöli ýaýylyp ýatyrdy.

Myrry gündogar tarapa göz aýlady. Dagyň düýbünde beýik-beýik ak jayýlar, burum-burum tüssesi dik asmana göterilýän uzyn-uzyn turbalar görünýärdi. Myrry içinden pikir öwürdi: «Şol ýer şäher bolsa gerek. Asyl şäher bizden daşam däl eken. Şäheriň şowhunly bazary barmış. Ol ýerde adyny tapan iýmişin satylýarmış. Ýakynyna gelenime görä, ýagtygözин şähere aýlanyp gaýdaýyn. Şäher ilatynyň neneňsi ýasaýandygyny gözüm bilen görevin». Ol ak inişden čuň jülgä indi-de, şähere gidýän ýola düşdi.

Az ýöräp, köp ýöräp, şähere ýetdi. Şäherde geň-enaýy zatlar kändi. Galmagally köçelerde, baglaryň arasynda itler bezemen pişikler bilen gol tutuşyp, gezim edişip ýördi. Restoranlarda ýaş pişikler syçanlar bilen gujaklaşyp tats edýärler. Myrry bu görnüşi daşyndan synlap: «Mekir pişikler gije garaňky ýere äkidip iýmek üçin syçanlary gündizden özlerine öwrenişdirýändirler. Ine garaňky düşer welin, olar syçanlary çola ýere çykaryp lak-luk agyzlaryna atarlar. Ertir başga syçanlary şeýderler! Ýa-da tersine syçanlar pişikleri iýyändirler. Her zat bolup biler!»

Şäher pişikleri dar geýimdedi. Şonuň üçin olaryň guýruklyary jalbarlarynyň daşyna çykyp, ýerde süýrenýärdi. Myrry çolarak köçe bilen bazara geçip barýarka bir baý öýüň duşunda aýak çekenini duýman galdy. Bezugli ottagda semiz, sary pişik oýmuldap, bu duldan, o dula geçýärdi. Pişik çendanaşa semiz bolansoň, onuň aýaklary kelte görünýärdi. Pişigiň garny ýere degäýjek-degäýjek bolýardy. Pişik diwanda äýnek dakynyp gazet okaýan hojaýyna ýaranjaňlyk edip, zol-zol onuň ýanyna böküp

münýärdi. Hojaýyn oňa üns berenokdy. Gaýtam eliniň tersi bilen itip, ony diwandan aşak togalap goýberýärdi. Sary pişik hojaýyndan ýüz tapmangoň, gurjak oýnap oturan gyzjagazlaryň ýanyna barýardy. Emma gyzjagazlar hem pişikden irgun bolarly. Olaryň biri pişigiň gulagyny towlady. Beýlekisi guýrugyndan çekdi. Sary pişik olardan zordan gutulyp, penjiräniň öňüne geldi. Aýna ýüzüni berip, giň şähere, gök asmana nazar aýlady. Onuň goçak, mawy gözlerinden ýaş syrygýardı.

Myrry bazara bardy. Ol barja puluny berip, bir bölek gowrulan balyk satyn aldy. Onsoň tizräk bu ýürekgysgynç şäherden çykmak bilen boldy. Şäheriň çetindäki «Gara pişik» restoranynyň gapysynda guýruk bulap duran ala pişigi ýiti-ýiti synlady. Ol bir wagtlar Myrry bilen goňşy bolup ýaşan, ahyrda-da Aýy pälwanyň gije şemallatmak üçin asyp goýan bir bölek etini ogurlap, tutulyp yzyna it salnyp kowlan Garaguýruk eken. Myrry onuň ýanyna sowuldy. Garaguýruk Myrryny tanasa-da, ilki oňa üns bermedik boldy. Myrry oňa ýüzlendi:

– Myrry, henizem şol çölde guma bulaşyp ýörşüñmi? Şähere göçüp, medeniýetli ýasajak bolarlar! Ýygnan pullaňny gysganmasaň, şäherde işe ýerleşdirmek meň bilen! Umuman, maňa bir orunnbasaram gerek!

– Ýogsa-da, goňşy, şäherde näme kär edýäň?

– Häzir-ä şu restoranyň hojaýyny! Şef bolnandyr, han! Mürähed-ä däl, restorana girip, garbak-gurbak edeli. Aşpezlem şu wagt meň üçin towuk gowrup durlar.

Ol gaýşaryp, galstugyny düzedip, döşüne kakdy. Şol pursatda gap ýuwýanyň lybasyndaky ganjyk gapydan çykdy. Ol:

– Gapynyň agzynda durma! Sowul! – diýdi-de, Garaguýrugy omzy bilen kakyp geçdi.

Garaguýruk muny ýüzüne alman, ýene restoranyň içine boýnuny uzatdy. Ganjyk daşarda akyp duran krandan bir bedre suw alyp geldi. Ol Garaguýrugyň ýene içerik seredip, ýalmanyp durandygyny görüp gaharlandy: Guýrugy bilen onuň aýagyna batly kakdy. Garaguýruk hylça aşak oturdy. Ganjyk onuň ýakasından tutdy-da, hapa dökülýän hendege bakan zyňyp goýberdi:

– Girip-çyklýan ýerde emenip durmaň bes et diýip saňa näçe aýdyldy? Häý, emenjeň bisyrat diýse!

Ganjyk restorana girip gidensoň Garaguýruk hyk-çok edip ýerinden galdy. Ol ala papagyny zir-zibilleriň arasyndan gözläp tapdy-da, başyna geýdi. Şol ýerde galstugyny düzetdi. Onsoň gorka-gorka gapa geldi. Myrra garap, ýalandan güldi:

– Yaňky ganjyk meň täze işgärim. Akyly ýeri däl. Şefibeýlekini tananok. Ynha men buýruk bilen oňa ýaglyja käýinç ýelmärin welin, onsoň akyly gözünde bolaýar!

Myrry onuň biderek öwünýändigini, asyl şu gapyda kim bir döwüm nan ýa gemrilen süňk oklarka diýip, ymsynyp durmakdan başga işiniň ýokdugyny bildi. Garaguýrugyň bolup ýörşüne gaharlandy, hem nebsi agyrdy. Özuniň ölemen açdygyna garamazdan, ýapýaňyja bazardan satyn alan bir bölek gowrulan balygyny sumkasyndan çykaryp, oňa uzatdy:

– Garaguýruk halypa, seň obada bişirilýän tagamlardan dadyp görmäniňe-de köp wagt bolandyr. Şu gün ýolda iýerin diýen niýet bilen balyk gowurdym. Şondan galan bir bölek balygy saňa dadymlyk peşgeş berýän. Me, iýip gör!

Ýalan sözlemek nähili kyn eken. Myrrynyň öz aýdan ýalan sözüne öz ýüzi gyzardy. Emma Garaguýrugyň göwni bir ýalydy. Ol Myrra minnetdarlyk bildirmegi hem unudyp, berlen peşgeşi garbap aldy-da, gapynyň agzynda iýmäge oturdy. Myrry onuň bolup oturyşyndan utanyp, ýüzüni aşak saldy. Onsoň oba gidýän jülgä düşdi-de, yzyna seretmän aýagaldygyna ylgap gitdi. Ol şäherden şeýle bir gaty gaçdy, hatda ikindi bolmanka Güllüdepä ýetäýdi. Ol depäniň düýbündäki otlukda oturyp, demini dürsedi. Ol öz külbesine, beýik tokaýa, giňiş meýdanlara, öz aladasy bilen gümra bolup ýören jandarlara mähir bilen nazar saldy. «Öz obamazyň, bu asuda topragyň gurbany bolsaň!» diýip, süýjümtik ýylgyrdy.

Ol öýjagazyna gelip, çyrasyny ýakdy. Nahar atardy. Myrry aşsamlyk edinip, dynç alyp otyrka-da şäherde gören-eşiden ahwalatlarynyň galagoply täsirinden aýñalyp bilmedi. Ol öz-özi bilen gürleşdi:

– Men şu gün köp zada akyl ýetirdim. Şäher ilitynyň ýasaýsynyň ýanynda dagy biziň beg ýaly günümüz bar. Bazarda adamlaryň aýaklaryna çolasyp, iýmit tamakinçiliği bilen her kimiň yüzüne bir delminip, naýynjar bakýan pişikleriň gününe ýanaýyn-a!

Çaýhanalaryň, restoranlaryň gapysynda guýruk bulaşyp duran pişiklere näme diýjek? Öz iýjegiňi gazanyp bilmän, ilin sadakasyna göz dikmek ýa haçan hojaýyn agzyndan galan naharyny ýalagyma guýarka diýip ýalmanyp durmak nähili utanç?! Hemme jan biten jandar öz ýaradylyşy ýaly ýaşasa ýagşy. Aýylar aýy bolup ýaşamaly. Kirpiler kırpılıgi bilen bolmaly. Her kes özi bolup ýaşamaly! Pişikler ekinleri, gallany gemrijilerden goramaly. Guşlar topragyň, baglaryň gurçuklaryny çöplemeli. Itler sakçylyk etmeli. Bu çakyň pişikleri it boljak bolup dyrjaşýar. Syçanlar pişiklerden rüstem. Biz-ä toba etdik. Azdyrmasyn! Azana duçar etmesin! Şu ýasaýşymza ýüzde müñ şükür!..

Ol töweregiiň asudalygyndan lezzet alyp, meýmiräp uka gitdi.

Berdimuhammet GULOW. Çagalar edebiýaty